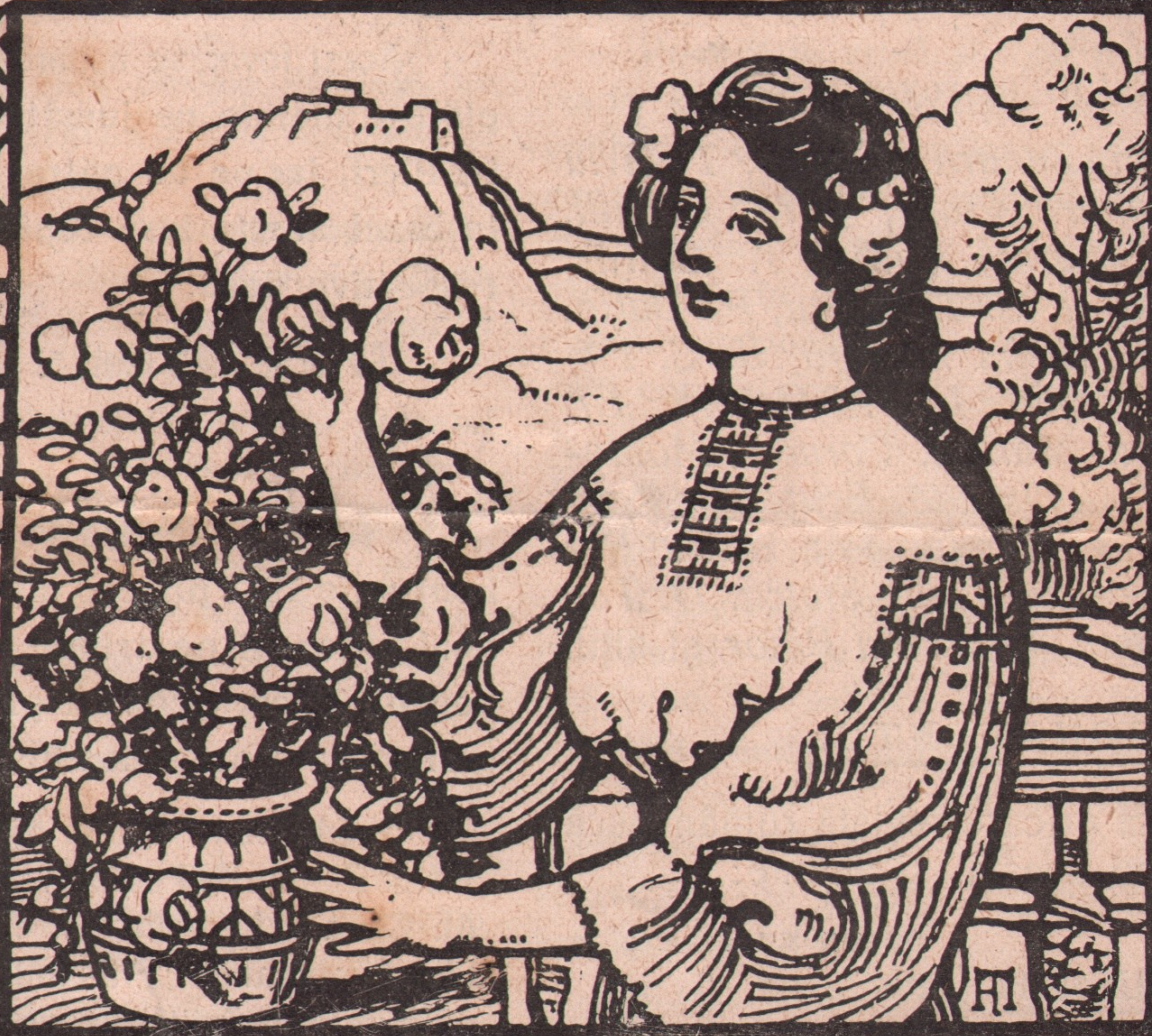

COSINZEANA

revistă literară
ilustrată săptămânală

CUPRINSUL:

Al. Ciura: A. N. F., articol.

Emil A. Chiffa: Doina, poezie.

Liviu Marian: Scheletul, povestire.

Radu Mărgean: Pe fruntea mea, poez.

Ion Dragoslav: În noaptea de anul nou, povestire.

Volbură Poiană: Cuvânt, poezie.

Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman.

FLORI DE-O ZI:

* * * † Spiru Haret.

I. Bura: Calendarul Minervei.

* * * „Lumina Nouă“.

SCRISORI DELA REDACȚIE

ILUSTRĂȚII

COSINZGANA

REVISTA LITERARA ILUSTRATA... REDACTOR SEBASTIAN BORNEMISA.

ANUL III.

ORĂȘTIE, 19 Ianuarie n. 1913.

Nr. 3.

A. N. F.

AL. CIURA

Observ, că vraful de cărți postate ilustrate, ce ne năpădiă până acum, cu prilejul anului nou, începe a se micșora deabinelea.

E o schimbare aceasta; o schimbare înspre bine.

În loc ca oamenii să cheltuiască degeaba atâtea parale pe poftă, își *rescumpără* feliicitările, contribuind la vre-un fond cultural.

E un progres foarte îmbucurător acesta; oamenii cruță o mulțime de cheltueli zadarnice și contribuie, în aceeaș vreme, pentru ridicarea unui fond, cu destinații obștești. Unde mai pui că, se suprimă și o mulțime de minciuni, cari — în vremece scrisul îți spune: a. n. f. — te desfid cu ironie, spunându-ți, că cel ce îți trimite această urare, are une-ori, cu totul alte dorințe, în ce privește fericirea, ce te așteaptă în noul an.

* * *

Și totuș urările de anul nou sunt o necesitate, de care se slujă și antichitatea. Sfârșitul anului vechiu și începutul celui nou a fost tototdeauna prilej de meditație și îndoială, de aceea judecata rece a minții cerea totdeauna și ajutorul imaginației, aruncând vâlul trandafiriu al urărilor de bine peste ceea ce are să aducă viitorul necunoscut și nesigur.

Anii, ce se succedază — cu o celeritate din ce în ce mai mare — sunt tot atâtea pietre în marginea drumului, marcând — distanța parcursă.

La fiecare peatră nouă, poposim puțin și fără voia noastră, privim în urmă. Și aici se petrece un ciudat fenomen sufletesc: decâte-ori ne gândim la trecut, el ni se prezintă în culori neasămănat mai frumoase, de cum a fost aievea. Bucuriile ce le-am avut ni se par mai mari și mai curate, iar suferințele oricât de multe ar fi fost ele, ne apar într'o lumină mai blândă, prin vâlul diafan al aducerilor aminte. Ceva din ființa noastră a rămas și s'a împrăștiat în urmă; ceva din sufletul nostru mai tinăr, mai încrezător și mai fericit ca cel de azi; de aceea recunoaștem tot mai mult aceste urme pe nisip, îndrăgindu-le tot mai tare.

Multe din visurile ce ne-au întovărășit sunt risipite acum și multe avânturi mândre și-au ars aripile lor de fluturi sburdalnici, la focul realității.

Privești în urmă și totul ți se pare așa de prietenos, așa de plin de ființa ta, încât, dacă ți-ar fi cu puțință, te-ai rentoarce iarăș, pe drumul așa de bine cunoscut, adunându-ți amintire de amintire și retrăind clipele prin cari ai mai trecut odată, pe vremea când urcai încă în susul dealului, cu ochii așintii spre culmea luminoasă, ce te chema cu amăgiri multe, dându-ți curaj și energie, în clipele grele și desnădăjduite.

* * *

Dar „nu e nimenea în stare, să 'ntoarcă vremile 'napoi“, a zis poetul.

Clipele se succedază fără întrerupere, ca ficelele de nisip ale bunelor ceasornice de modă străveche. În zbulciumul tot mai întesit al luptei pentru trai, nu-i rămâne nimănui vreme pentru visări și reflexii zădarnice. Curentul te împinge înainte; clipe staționare nu există, căci ele înseamnă deadreptul regres față de avântul de înaintare al lumii ce ne înconjoară.

Și iată pentruce urările de anul nou, când aceste purced din inima unui prietin sau binevoitor al nostru, ne sunt adese binevenite, având menirea de a ne da un nou stimul în suportarea sarcinilor, a căror povară une-ori ni se pare din cale-afară grea.

Ele împrăștie nesiguranța viitorului și micșorează aripile negre ale scepticismului, ce pare a se înstăpâni din ce în ce mai mult asupra sufletelor.

E o clipă de popas, în care beduinul obosit de atâta drum, se adapă din izvorul limpede al oazei ocrotită de palmieri prietenoși, căci calea din poveste încă multă mai este...

* * *

Cu acest prilej, îmi vine în minte, ce mare binefacere a fost pentru omenire *cutia Pandorei*.

Zei antichității o înzestraseră cu toate darurile, ca să fie un adevărat tip al perfecțiunii omenești și îi daseră apoi într'o cutie toate bunurile și toate nenorocirile vieții pământene. Venus i-a dăruit frumseța

desăvârșită; Mercur i-a inspirat vorbe lingușitoare și viclene; Minerva i-a dat dexteritatea în arte; Grațiile și Horele au încununat-o cu flori; Jupiter i-a dat cutia, în care erau zăvorite toate relele, cu adausul să nu o deschidă niciodată.

Epimeteu, care niciodată nu se gândeà la urmările faptelor sale, decât când erà prea târziu — min-tea românului!, — a luat-o de nevastă.

Pandora neputându-și stăpâni curiozitatea, a deschis cutia, și spre nenorocirea ei și a urmașilor, au zburat în lume toate nenorocirile, toate soiurile de boale și mizerii, cari până atunci nu erau cunoscute omenirii fericite.

Pandora speriată a închis atunci cu grabă capacul.

A rămas atunci, pe fundul cutiei un singur rău, care n'a putut să răzbată în lume: *cunoașterea viitorului*.

Probabil, aceasta ar fi fost plaga cea mai mare, ce ar fi putut să lovească pe bieții muritori. Cunoașterea viitorului, a rămas, pentru totdeauna o taină nepătrunsă, și oamenii muncesc și se zbat și sperează în totdeauna un viitor mai bun, amăgindu-se cu narcoticul dător de viață al *nădejzii de mai bine*.

Nu cunoaștem viitorul; și e bine că nu-l cunoaștem.

Cel din urmă nenorocit, cel mai incurabil bolnav, ce se zbate în chinurile agoniei, mai are o fărâșmă de speranță, că totul se poate schimba în spre bine și că zilele lui sunt în mâna unei puteri suprapământene, care va ști să retribue pe fieștecare om după vrednicie.

Ce ar fi dacă cele câteva mii de oameni, cari vor muri în decursul anului viitor, ar ști cu siguranță, că clipele lor sunt numărate?

Cum ar plecà în războiu zecile de mii de soldați, dacă acei-ce vor rămâneà pe câmpul de luptă ar ști de cu bună vreme, cu siguranță, că n-or să-și mai revadă satul și părinții, ori logodnicele, cari au rămas pe urma lor cu ochii înlăcrimați?...

Nu cunoaștem viitorul.

De aceea, la începutul fiecărui an, țesem cu toții, pentru a nu știu câta oară, tortul Penelopei, ce se va destrămà, probabil, iarăș încurând...

Nădejdea într'un viitor mai fericit este singurul talisman al zilelor noastre grele, în cari îmbrâncim de atâteaori sub povara greutăților multe și mari.

* * *

Nutriți deci această nădejde, cu prilejul fiecărui an nou; nutriți-o mai ales acum, când fantoma războiului își proiectează umbra ei sinistră asupra noastră, și când mizeria, mai mult ca ori când, se apropie și bate batjocoritor la ușile noastre...

A. N. F.

Doina

Atâta mai avem în astă lume,
O doină veche din strămoși rămasă...
Cu ea ne-am petrecut copilăria
Și scut ne-a fost în viața furtunoasă.
În cântecele ei își plânge neamul
Durerea care tainic îl frământă,
Credințe vechi și doruri ne'mplinite
Ne zbuciumă cu patima lor sfântă.

Îți pleci trudit pe mână pala față
Și-auzul tău înfiorat tresare
De jalea ce îi tremură în cântec:
O viață fără flori și fără soare.
Căci spicul astăzi altora rodește,
A noastră-i munca, truda, suferința,
Streini rămași pe plaiurile noastre
Ne-a mai rămas nădejdea și credința.

Și noaptea neagră tot mai greu se lasă,
În vatră blând se irozește focul
Și rugi ferbinți se'naltă prin altare
Să ne zimbească iarăș blând norocul.
Nutrim de mult în inimile noastre
Un dor ce cere vieată, întrupare...
Ah, când trimite-vei slăvit al lumii
Și țarei noastre mult doritul soare?!

Pe florile livezilor întinse
Cad lacrimile noastre mult amare,
În lacrimi înmuiem uscata pâne
Și lacrimi multe doina noastră are,
Căci jalea vieții ea ni-o talmăcește
Și 'n dulci chemări cu glasul sfânt de mamă
Pe toți copiii plaiurilor noastre
La sânul ei mângăitor îi chiamă.

Legende și-a strămoșilor mărire
Cu vraja lor ne amăgesc, ne'mbată,
De vitregia zilelor de astăzi,
Noi ne trezim cu pleoapa 'nlăcrimată.
Muncim din greu, din noapte până 'n seară
Și brazde negre răsturnăm cu plugul,
Dar când e spicul copt și-i coaptă holda,
Ne iau streinii rodul și belșugul.

Când suieră prin noapte triste vânturi
Și 'ndoaie plopii prin pădurea rară,
Ne răsorătești cu plângerile tale
Și inimile ni le-aprinzi în pară.
Furtuni zbucnesc atunci din pieptul nostru
Ce nu au stavili, nu au nici hotară.

.....
Și-o rugă-atunci umilă se desprinde
Din inimile noastre 'nsângerate:
Trimite-ne o stea de mântuire
Din milostiva-ți sfântă bunătate.
Să vie iarăș anii de mărire
Cu zilele și vremurile bune,
Când glia, vieța să ne 'nveselească
Și cântece să tremure pe strune.

EMIL A. CHIFFA

SCHELETUL

LIVIU MARIAN.

Cazul, după cum anunțaseră toate ziarele, promitea să fie foarte interesant. De aceea mă dusei și eu să ascult desbaterea procesului înaintea curții cu jurați.

Pe banca acuzaților sta nenorocitul ucigaș, un tinăr firav și palid, de vreo cincisprezece ani, liceanul care omorîse într'un acces de furie pe un coleg al său.

Din gura președintelui tribunalului i-am aflat tot trecutul trist. Mama, spălătoreasă, cunoscută prin hărnicia și cinstea ei în toate casele mai de seamă ale orașului. Tatăl, mort de vreo șapte ani, tăetor de lemne de profesie, fire închisă, ursuză, înzestrat cu darul suptului, care-l făcea uneori sălbatec, de-și bătea fără milă nevasta și copilul, până ce-i gonea din casă. Într'o zi i-a părăsit fără nici o vorbă și a plecat cu un tovarăș în capitală, ca să-și încerce într'o fabrică „ficălosul de noroc chior“, cum îi zicea. A murit într'un spital, de ftizie. Mama, care nu era silită acum să-și cheltuiască aproape toți banii, câștigași în sudoarea feței, pentru băutura otrăvitoare a bărbatului, și-a îngrijit copilul cu iubire adevărat părintească. A robotit zi și noapte, și-a rupt bucățica de pâine dela gură și, mai cu haine lăpădate de copiii celor bogați, la cari lucra cu ziua, mai cu cărți dăruite de cucoane milostive l-a trecut din clasă în clasă până la a șasa liceală. Și acum, când să se poată bucura de el, iată, ca un trăsnet năprasnic din senin, întâmplarea nenorocită, care îl aruncă deodată în prăpastia, din care îl ridicase așa de greu.

Se întreabă apoi martorii.

Colegii săi, cari stau înghesuși unii în alții, ca o turmă sperioasă de oi, unii tremurând și palizi, alții lacrimând și cu glas înăbușit, îl arată ca un suflet bun, blând, care n-a făcut nimăru rău, ba dimpotrivă, fiind printre cei dintâi ca talent, i-a ajutat ori decâteori i s'a cerut sprijinul.

Tot așa profesorii: îl laudă pentru sârguința și mintea sa. Nu l-au pedepsit nicicând. În special interesează auditorul portretul sufletesc, pe care i-l face profesorul de științi naturale, după ora căruia se întâmplase omorul.

— Ce mă privește pe mine personal, domnilor jurați, n-am avut pentru acuzat numai iubirea, ce trebuie să o simțescă un dascăl oricând față de un elev harnic, deștept, cu purtări bune. Pot spune, că l-am stimat ca pe un prieten mai tinăr. Când am început să predau în toamna trecută anatomia și am așezat în fața elevilor mei scheletul, cu ajutorul căruia să-mi însoțesc explicațiile cu demonstrații, am observat pe fața acuzatului o lumină neobicinuită. Era ca o înseminare, ce se produce pe neașteptate, când ni se împlinește o dorință veche, aproape uitată; sau ca o bucurie tainică, ce nu se poate tălmăci prin vorbe, când stăm deodată în fața unui chip drag, pe care

† Spiru Haret

— Vezi la „Flori de-o zi“ —

nu l-am văzut lungă vreme. Am înțeles încurând, — când a început să discute cu o cunoștință și siguranță, care ar putea face cinste unui student în medicină, — că iubește mult anatomia.

Ce s-a întâmplat afară de ora mea, am aflat din nefericire prea târziu. L-au supărat colegii cu glumele lor proaste, făcute pe socoteala scheletului, ce-l aduceam la cursuri. Unul din ei, cel mai bun desemnator al clasei, i-a prins într'o zi figura lângă cea a scheletului și, aflând o isbitoare asemănare între craniile amândurora, l-a botezat „umbra scheletului“, poreclă care i-a rămas. Iar în ziua, când s-a întâmplat nenorocirea, victima, ca să-l hărțuiască și mai mult pe acuzat, (pe care poate îl ura, fiindcă îi luase locul de fruntaș al clasei), a îmbrăcat scheletul cu un palton vechiu, i-a pus în cap o căciulă, în mână o umbrelă, iar în dinți o lulea. Această batjocură adusă scheletului, — în care, cred, firea simțitoare a acuzatului a văzut totdeauna un biet suflet de om nenorocit, de care nu trebuia să se atingă nimeni cu cuvinte și fapte, ce trebuie să jicnească sentimentul religios-moral, ce trăiește în fiecare din noi — l-a înfuriat într'atât, încât a lovit orbește în batjocoritor. Că l-a omorât din întâmplare, e desigur foarte regretabil, dar, dacă m'ați întrebat ori de a „voit“ să-l omoare, eu unul, care îl cunosc bine, trebuie să răspund cu conștiință curată și hotărât: nu!”

Din furtunoasa acuză, ridicată de un băiat tinăr, care, se vede, își începea chiar atunci cariera de procuror și voia să-și câștige cu orice preț și la primul

asalt laurii neperifori, n'am putut să desprind nici o vorbă, nici o idee, care să mă lumineze întrucâtva cu privire la pricinele omorului. A pus totul foarte simplu, se înțelege cu ajutorul celebrului Lombroso, în socoteala „defectelor ereditare“ ale acuzatului. Desfrâu, alcoolism, brutalitate, fizie și încă vreo câteva vorbe la fel, rostite cu glas mare, mi-au lovit o oră întreagă urechile, ca bătăile nesuferite prin monotonia lor seacă, ale ciocanului într'o toacă.

S'a ridicat apoi încet, cu o neplăcere vădită, apărătorul, un avocat pus „ex officio“. A vorbit scurt, slab, astfel că se putea înțelege de o poștă că n-are „interes“ să câștige cauza clientului său nenorocit, pe care o declarase cu săptămâni înainte pierdută, poate pentru a-și ușura poziția la desbaterea procesului.

Dacă l-au achitat pe acuzat, a fost desigur numai un act de milă din partea juraților. Întâiul jurat, un negustor bogat, căruia îi murise cu câteva săptămâni în urmă singurul băiat, cam în aceeași vârstă cu acuzatul, a anunțat verdictul negativ cu glas tremurat și cu lacrimi la colțul genelor. Din privirea plină de dragoste, cu care a învăluit tot timpul pe acuzat, i-am cetit clar fericirea ce o simțea, că poate să dăruiască unui biet nenorocit viața, pe care n-o putuse păstra pentru mortul său drag.

*

Totuș nu m-a mulțumit o astfel de achitare, care nu explică, nu lămurește nimic, ci iertă numai simplu din milă creștinească. Am hotărât atunci să aduc eu lumină în această întâmplare și am pornit cercetările mele dela mărturisirile profesorului de științe naturale. Dar nu mi-a putut explica nici el, de ce elevul său finuse așa de mult la un schelet, care pentru toți ceilalți era, dacă nu chiar o figură posacă, atunci cel puțin un obiect indiferent, de studiu, ca oricare altul, care, tocmai pentru motivul că trebuia să stea vecinic sub privirile celor vii, nu mai putea deștepta sentimentul de duioșie sau milă, pe care îl trezește în noi un mort iubit, ce stă să coboare pentru vecie în întunecul gropii.

L-am întrebat apoi pe elevul, care-i făcuse capul alături de craniul scheletului. Nu mi-a putut da altă deslușire, decât că aflase în adevăr o mare asemănare în formațiunea craniului amândurora. I-am cerut desenul: în adevăr, așa era.

Fiindcă mă ocup cu predilecție cu fiziologie, era natural să ajung ușor la ipoteza, că scheletul ar putea fi o rudă, poate chiar tatăl acuzatului. Dacă ar fi știut acesta, că are în fața sa cadavrul tatălui său, omorul s-ar fi explicat desigur foarte ușor, ca un fel de răzbunare. De aceea am întrebat din nou pe profesor, ori de nu s-a interesat acuzatul despre proveniența scheletului, sau a lăsat cândva să se înțeleagă că bănuiește cine ar putea fi.

M-a privit o clipă cercetător, apoi i-a răsărit un zimbet ușor la colțul buzelor, ceia ce m-a făcut să înțeleg repede, că descoperise bănuiala mea.

— Nu, dragă, nu poate să fi știut că acesta ar

fi tatăl său, precum nici eu nu știu al cui este scheletul. De altfel asemănările dintre crani sunt foarte dese chiar la oameni, cari nu aparțin aceleiași familii. Astfel asemănarea aceasta nu poate fi singurul moment caracteristic, hotărâtor al înrudirii. O singură dată, mi se pare, a întrebat un elev, care sta în bancă lângă el, cum se pregătesc scheletele. Și-atunci le-am vorbit de cadavrele număroșilor nenorociți părăsiți din spitalele capitalelor, pe cari nu le reclamă nime; cum trec pe rând în sălile clinicilor, unde li se face autopsia: cum se pregătesc apoi din ele, după ce au fost disecate, scheletele, cari au să servească pentru studiul anatomiei în școli.

— Și de când are liceul acest schelet?

— De vre-o șase ani!

Bănuiala mea că scheletul ar putea fi tatăl acuzatului, începea acum să prindă rădăcini puternice. La spitalele capitalei m-am adresat zadarnic: n-am putut afla nimic sigur. Tăietorul de lemne murise fără să se știe bine unde și când. Ai săi aflară mai târziu, dela niște lucrători de fabrică, că se îmbolnăvisese greu, intrase într'un spital oarecare și murise. Atât!

Rămâne acum să mă apropiu de însuș acuzatul. Am făcut aceasta întâmplător, fără să-i trezesc odată cu bănuiala că-l cercetez și durerea veche și grea a sufletului său.

După o convorbire mai lungă, în care a trebuit să-i admir cunoștințele și agerimea minții, mi-a spus suspinând și fără să-l întreb tot ce dori.

— Fiindcă dă ești singurul acum, care nu se crede necinstit stând acum de vorbă cu mine, pot să-ți spun, că am avut totdeauna o simțire tainică, că stau în fața scheletului tatei. Această simțire ciudată și dureroasă, despre a cărei obârșie nu-mi pot da bine seama, s-a prefăcut pe încetul într'o îndoială chinuitoare, apoi pe nesimțite într'o convingere firmă, care se întărește în aceeași măsură, în care colegii mei răutăcioși începură a-și bate joc de *el* și prin aceasta, poate fără să-și dea seama, de *mine*. Am răbdat lungă vreme. Când n-am mai putut și am lovit orbește în nefericitul meu coleg, aveam senzația clară că toți știau acum al cui este scheletul și că tocmai de aceea voiau să mă chinuiască prin batjocorirea lui pe mine, făcându-mă să înțeleg astfel, că au descoperit adevărul, pe care, credeau poate, că de rușine voiesc să-l tăinuiesc...

N-am făcut aceste destăinuiri la proces, fiindcă n-aveam în mâni nici o dovadă sigură că scheletul este al tatei; de frică poate de a nu trece drept un șiret, care a iscodit pentru fapta sa criminală niște scuze psihologice atât de artificiale la aparență; sau poate de groaza că m-ar putea îngropa pe totdeauna într'o casă de nebuni..."

Am plecat mulțumit. În definitiv, mi-am zis, este tot aceea ori de a știut în clipa omorului că acela, de care își bătuse joc colegul său, este în adevăr tatăl său, sau bănuise numai că ar putea fi el. Căci

Sentinele, pe câmpul de luptă. Unul din cei doi soldați bulgari, cari au fost puși de pază, ca Turcii să nu strice sârmele de telegraf, a căzut de frig în zăpadă, dându-și sufletul.

sentimentul acesta de bănuială devenise la el tot așa de puternic ca și realitatea însași.

*

Un prieten, căruia i-am povestit toate lucrurile aceste, aflate după proces, a venit însă să dărâme cu mână de păgân întreaga mea bucurie, ce o clădisem prin faptul că descoperisem, după atâtea cercetări oboșitoare, motivele vajnice, cari puteau să-mi explice, să îndulcească grozăvia omorului.

— Lucrurile ce-mi spui, îmi răspunse prietenul, cu zimbetul omului superior, care nu crede în taine nepătrunse, pot să fie foarte adevărate. N-am motive să nu admit că sunt chiar așa, cum le-ai povestit. Și tocmai de aceea le aflu mai îngrozitoare.

Știi, că sunt un aderent convins al teoriilor eredității. Eu nu cred că educația poate schimba ceva în noi. Cel mult poate să mascheze într-o câțiva firea noastră, înșelându-ne și pe noi și pe alții asupra noastră; să amâie pe mai târziu izbucnirea inevitabilă a pornirilor noastre moștenite... Rămâne stabilit că tatăl acuzatului tău a fost un om brutal, un alcoolic, care în loc să grijască de ai săi, îi loviă; care i-a părăsit fără o vorbă, lăsându-i în împrejurări grele fără braț de ajutor; care, sunt convins, se revoltă la gândul că nevastă-sa voiește cu orice preț să-i asigure copilului său o soartă mai omenească, să facă poate din el, din nenorocitul băiat flămând și gol al proletarului, — un „domn“! I-a părăsit, i-a lăsat peirii, fiindcă n-a avut poate curajul să-i ucidă; sau poate, pentru a nu

fi silit să privească cum se ridică copilul său alături de sine, în vreme ce vede bine că e sortit se rămână vecinic jos, să se bălăcească în noroiu... Și acum, după ce băiatul său a izbutit *totuș* să se ridice, să-i calce voința, să-l umilească, însemnând prin poziția sa încă mai mult depărtarea cea mare dintre sine și tatăl său — a venit acest suflet pribeag și fără odihnă în chip hâdos de schelet, s-a oprit rânjind în fața copilului său, a trezit în el din nou bestia, ce adormise o clipă în sine, și l-a silit să-și sfarme *singur* norocul, pe care îndrăznise să și-l făurească fără învoiala și ajutorul tatălui său...

Sau, vei concede, ar fi fost mult mai înțelept, ca în locul sentimentului de milă și iubire firească, să se deștepte în copil acea ură neîmpăcată față de tatăl său bestial, care nu trebuie să ierte părinților nici în groapă păcatele, cu cari își silesc copiii lor nevinovați să intre în această viață plină de chinuri, în care, ca într'un iad, sunt siliți să îndure pedeapsa grea pentru fărădelegile altora..."

Pe fruntea mea...

*Pe fruntea mea de-apururi rece
Aștept o mână caldă 'n van,
Să 'mi treacă 'n ceasurile-acele
Când propriul suflet mi-e dușman.*

*Mai trist, decât în noapte vântul
Îmi plânge inima în piept...
Aștept de-atâtea ori să vie
Și nu 'nțeleg de ce-o aștept.*

*Și-aș vrea, ca să sosiască-odată
Purtând iubire dulce 'n grai
Și 'n ochi tristeța visătoare
Pe care-atât o așteptai...*

RADU MĂRGEAN

ÎN NOAPTEA DE ANUL NOU

ION DRAGOSLAV

În toate părțile slugile alergau de colo până colo. Ce curci jumulate, ce găini fripte. Ce *pomiere* cu portocale și fructe; iar casa se umple de mosafiri.

Unu e cuconu Iorgu cu soția, prietin din tinerețe cu gazda, altul e maiorul Aurel cu nevasta, rudă cu stăpânii, altul e fiiul stăpânului cu nevasta, altul cumătru, fin, altul cuscru; sunt peste tot treizeci de persoane, mic cu mare, bărbați și femei, și râsete și veselie.

Și cucoana Elena în rochie neagră și peptănată cu coc înalt și cărarea la mijloc, după moda de acum treizeci de ani, de când s-a luat cu boerul Nicu Dornescu, soțul dumneaei, nu-și mai găsește loc, când la bucătărie, să întrebe de fripturi, când în casă, să vadă

Guvernul actual al României, în mijloc cu *Titu Maiorescu*, căruia Maiestatea Sa Împăratul Francisc Iosif, i-a dăruit, mai zilele trecute, fotografia sa încadrată în aur, asigurând România de tot sprijinul său în conflictul ei cu Bulgaria.

dacă au venit toți prietini și invitații, și cum zărea unul pe ușă, deschideă brațele.

„Dragă, credeam că nu mai veniți“. Și îmbrățișeri cu femeile.

Eu cred, că dacă gura cucoanei de casă ar fi fost de zahăr, se topea de atâta sărutat.

Bărbații îi sărutau mâna. Ea, pe cei mai aproape de sânge, îi sărută pe obraz ori pe frunte, iar după ce primea toate felicitările, zicea: „Asemenea să trăești, maică, să-ți dea Dumnezeu sănătate“, și-i mângăia pe cei mai tineri pe obraz.

Eră atâta dragoste între oamenii aceștia, încât credeai că n-au să se mai despartă niciodată. Și cu unii se cunoșteau de ani de zile, cu unii cuconul Nicu chiar copilărise, și legase o prietinie, că nu eră duminică, sărbătoare mare, patron, să nu se adune în casa lui cuconu Nicu. Și apoi, el aveă casa cea mai încăpătoare, și stătea și mai bine, fecior de boer vechiu, de spătar, ținea întotdeauna, ca sărbătorile mari să le petreacă cum au apucat părinții din părinți. Și apoi, cum să nu vie, când el eră ca un părinte pentru toți, și-i povățuia, și-i ajuta chiar, la nevoi. Și cum să nu vie, când pivnița eră plină cu vinuri, și cămara de vânaturi și bunătăți dela moșie și chiar cumpărate. Așa eră el, să-și vadă casa îndestulată, cum a apucat dela maică-sa, Zamfira Donea, al cărei portret îi spânzură deasupra patului. Din care pricină aveă o mare ciudă pe zgârciți. Eră câte un cunoscut, care stătea și el bine, dar strângea, și nu-și hrănea nici trupul omenește; altul, care se uscă pe el, și-și înțolea femeia. Alții, cari își petreceau vremea prin cluburi și cafenele. El când îi întâlnea undeva, îi apuca la roată.

Ceia totdeauna îl găseau sănătos, gras și frumos, și mai tânăr decât dânsii. El îi ascultă, și într'o zi le grăi: „De geaba trăiți, bre. Vă înțoliți cucoanele, vă uscați vara pe arături și iarna vă dubiți la cărți și în politică și nu știți ce e vieța“. Și eră și om bun și sfătos și cu pricepere. Și se înduioșă de ori și ce; când primea câte o scrisoare dela vre-o rudă, copil, îi lăcrămau ochii. Când auzea de vre-o nenorocire, tot așa. Dar eră și mândru; nu cerea dela nimenea nimic, dar nici nu lăsa să-i calce, cât și-i negrul sub unghie. Dar nici nu ertă pe cineva să fie bijduit, de un semen al

său, pe nedrept. Din pricina asta, toți îl iubeau și-l cinsteau, ca pe un părinte.

Nu mai puțin și jumătatea lui, o comoară de femeie bună și cu lipici la vorbă. Păreau ruși din aceeaș bucată.

Ea eră a doua femeie a lui cuconu Nicu; întâia murise și lăsa doi băeți. El eră de 32 de ani când l-a lăsat Maria, nevasta dintâi. Și la un an, se îndrăgosti de Elena, fata ciaușului Radu, boer vechiu dar scăpat, pe care a întâlnit-o, plătind niște parastase la „Cuțitul-de-argint“, unde se duse și el, și i-a plăcut, și a auzit a cui e, și după ce i-a trecut de câteva ori pe la poartă cu lăutari, și văzând că nu răspunde la ofurile lui, a trimis o pețitoare, de i-a făcut târgul. Și au trăit 25 de ani amândoi și n-au avut un copil. În jela asta, s-au sfătuit amândoi să ia unul de pomană, și s-au dus la leagăn, și au găsit o fetică de un an, cu numele Natalița, și au luat-o, și au crescut-o în miluirea lor, și frica de Dumnezeu, și cu gândul că ei îi sunt adevărații părinți. Așa că „Talița“, cum îi ziceau ei, eră de opt ani acum și zbură când de gâtul unuia, când de gâtul altuia. Și cu asta s-au liniștit și au trăit ca frații acești doi oameni. Dacă unul stăruia în ceva, celalalt lăsa așa. Dacă cuconu Nicu huiă o slugă, ea tăcea. Dacă coana Elena, torocănea pe alta, el tăcea. Și amândoi bisericosi, nevoe mare, întocmai cum au apucat din vechime, cu mergere la sf. biserică, cu colivă și lumânări de ziua lui și a ei. Osebit, în fiecă duminică și sărbătoare, nu lipseă liturghia neînsoțită de un pomelnic, și care sună așa: „Nicu, Elena și Talița, pentru sănătatea și mântuirea lor și sporul moșiei. Apoi, vechilii, feciorii boerești, toți prietini și oamenii de afaceri, — după care urmă — și toți dușmanii să se întoarcă cu gând bun asupra lui Nicu, Elenei și Taliței“. Liturghia eră dusă ori la sf. Mina, ori la sf. Dumitru, la Metropolie, ori la Olari, de unde slujnica se întorcea cu mir în hârtie, și cucoana Elena se miruia pe ea, pe cuconu Nicu, pe Talița, apoi îl puneă pe cătue și în fiecă dimineață, până la a doua sâmbătă, afumă prin casă, făcând cruci, iar la ziua lui și a ei, taraful de lăutari de dimineața eră sub ferestre, și mosafirii și prietini curgeau toată ziua, iar din aceștia ei aveau aleșii lor. Cuconu Iorgu, un om uscățiv, cu bărbuță și cu un neg pe nas, cu soția, cu obrații roșii ca ferul,

Nea Iancu, un boer gras, roșcovan și cu mustața galbănă, cu soția uscățivă, cu nasul ca făcut din lut și cu fața pișcată de vărsat, prietini din copilărie, doi feciori, directori de serviciu la niște ministere, cu nevestele. Un nepot cu soția și cu tatăl nepotului, și cu cumnatul nepotului și cu soacra nepotului, oameni aleși, care când intrau, femeii, bărbați, dădeau lui cuconu Nicu, un respect de străbun, și săreau cu toții când eră vorba să-l îndatoreze. Și toți îl chemau, trimiteau trăsurile de-l aduceau. Nu eră zi a lor, naștere, botez, cununie, ca „Nenea Nicu“ să nu fie acolo, să făcea prăpădu pământului, și plângeau cu lacrimi de bucurie, când îl vedeau pe ușă; iar zilele de sărbători toți erau poftiți la cuconu Nicu. Aducea din vreme un butoi cu vin, tăia doi porci, și pregătea paturi și saltele, și unii chiar și dormeau la cuconu Nicu, cari erau de departe.

În anul ăsta, când povestesc, sărbătoarea avu o înfățișare mai măreață, prin venirea maiorului Aureliu, că eră cumnat cu unul din băeții lui Nea Nicu, și care maior aveă o fată foarte frumoasă, măritată după un căpitan la pensie. Toți trăiau în provincie. Nu se văzuseră dela nunta băetului, cel mai mare, Ionică, care ținea pe sora a șaptea a nevestei maiorului, și de cu toamnă el se îmbolnăvi și veni la operație, la București, și eșise din spital sănătos, cu o săptămână înaintea Crăciunului, și după stăruința familiei, rămaseră să petreacă sf. sărbători cu toții. Cuconu Nicu, tot inimă bună, și cucoana Elena le deschise casa, dându-le și două odăi să stea, și de bucurie, că maiorul s-a făcut bine, ținea cuconu Nicu și ceialți, să sărbătorească sf. zile în chip deosebit. Au petrecut sărbătorile Crăciunului minunat, cum numai cei vechi știau a petrece. Acum voiau să facă și revelionul, un revelion să nu fie altul; s-au poruncit sticle cu șampanie, torturi dela Capșa, liqueruri fine, și a trimis să i se aducă cei mai buni lăutari. Toate odăile erau luminate cu mai multe lămpi, antreul, afară, pusese două felinare, să se vadă, salonul se pregăti pentru joc, iar mosafirii de-o-

dată cu înserarea, prinseră a sosi, doi câte doi, veseli și nemâncăți, anume, să se poată ghiftui.

Stăpânul de casă, cuconu Nicu, îmbrăcat în *jachet* și cu pantaloni vârgați, ședeă în ușa salonului, și cum slujnica se ducea să deschidă, el le sărea înainte și îi sărută, pe când femeile și bărbații abea intrau pe ușă și glăsuiau, cei mai tineri: „La mulți ani, nene Nicule“. Cei mai bătrâni: „La mulți ani, Nicule. La mulți ani, scumpul nostru prietin“. Copiii: „La mulți ani tată“.

— Să trăiți! Să trăiți!“ le răspundeă el, cu glasul muiat în duiosie. Și țoc! țoc! răsunau sărutările.

Rând pe rând, canapelele și scaunele se cuprinseseră de prietini, iar salonul, de vorbă și fum de tutun. Și atâtea întrebări: „Ce mai faci, nene Nicule? Cum te simți dumneata? Mă bucur, că ești sănătos!“

Iar în marele antreu, se întindea o masă cât zilele, cu o față albă ca zăpada, și un *tișlaifăr* la mijloc, pe care soseau tacâmurile. Câțiva lăutari așteptau, plini de frig, în bucătărie, o vorbă să înceapă a zice, iar ușile: tranc! tranc!

Iar când boerul se uită și văzând că toți îs în păr, porunci vin și pahare și să vie lăutarii, care și sosiră cu pas îndesat și înghețoși de umilință, cum e treaba țiganului și, cu capetele plecate, luară loc în fundul antreului, unii cu ochii speriați pe portrete, alții cu ochii țintă spre fiecare boer, care plictisiți de vorba goală, ba poate și de unele mutre, mai eșeau prin antreu, răsghându-și și ei ochii pe cadrele din pereți, ori câtând cu poftă spre masa împărătească ce-i așteptă din clipă în clipă.

„Au venit lăutari?“ întrebă cuconu Nicu, eșind în ușa salonului. Țiganii se închinară, iar el le porunci:

„Ia treci ici Costache“. Și le arată un loc, la intrarea în salon.

Țiganii luară loc cu dibelele subsuoară, după care începură a le clincăni.

„Așa, glăsuî boerul, ia să-mi zici, Costache, cântecul cela vechiu al meu“.

Trimișii statelor balcanice aliate în confărența de pace dela Londra, care s-a sfârșit fără să aducă pacea așteptată în războiul balcanic.

Costache eră șeful bandei și cel mai bătrân, eră cunoscut cu stăpânii, de când cuconu Nicu trecea cu lăutari, noaptea, pe la poarta cucoanei Elena. Pe atunci Costache eră băetan, sub alt stăpân bătrân, ca el azi, după care a rămas el mai marele bandei. Și eră vestit Costache, în cântece, și chiar el puneă pe ghiers multe ofuri ale feciorilor de boeri de pe vremuri, și multe iubiri cu noroc și fără noroc văzuse. Da și gălbănași mulți băgase la chimir, da tot nepricopsit a rămas, că a avut o casă de copii, fete, băeți, și ca tată de familie, a avut și supărări și bucurii după urma lor și tot a cheltuit.

La porunca boerului, diblele clincăniră: „clinc! clinc!“ Unele mai subțire, altele mai gros, de te umpleă de nerăbdare și-ți dădeă un fior de mulțămire prin trup.

Țigani puseră scripcele la gât, cobzele la piept, naiul la gură, țambalul după gât, și cu un picior dus înainte, Costache le șopti nu știu ce, și vioara din mâna lui începù cu glas ascuțit, cobzele drângăniră, glasul naiului se sui până în înălțimea plafonului și țambalul țineă somnoros isonul, pe când un țigan mai tânăr, cu puțină musteață, cu ochii țintă la mosafiri și cu gâtul întins, începù:

Frunză verde samulastră
la eși mândră la fereastră
C'am adus o floare-albastră.
Of, ce chin, ce dor, ce jale
Pe la poarta dumitale.

Tocmai când începuse, veni și cucoana Elena, se mai uită la masă, trimise pe slujnică să pue vre-o câteva sticle cu șampanie în zăpadă, afară, se mai uită dacă toți au tacâmuri. Sticlele ședeau pe masă ca niște popice, iar pomierele cu mandarine, mere, portocale, păreau niște buchete de flori roz, roșii și albe.

Când auzi cântecul, tresări, o lumină i se zugrăvi pe față, iar când țiganul rosti:

„Of, ce chin, ce foc, ce jale...“

Boerul îi privi, înghițându-și lacrimile, și strigă: „Eleno!“ Iar ea dădù din cap, și două lacrimi sărute se prelungiră pe obraji, până la gură, pe care le sorbi ca pe niște picături de sănătate. Iar când lăutarii isprăviră, boerul băgă mâna în buzunarul jiletcei, grăi cu glasul sugrumat, de mișcat ce eră: „Să trăești, Costache!“ îl bătù peste spate, și-i puse un napoleon de aur în diblă; în vreme ce cucoana grăi, rumenă de fericire:

„Să poftească boerii la masă.

— Nu voiă să mă ieie, — zise cuconu Nicu, mai încet, maiorului Aurel, — și eu mă sfărmam. Apoi, sara luam și eu banda lui Ciuciu, în care eră și țiganul ăsta, și-i trăgeam pe la poarta ei cu: „Of, ce chin, ce dor, ce jale...“

— Da, — răspunse cucoana Elena, înțelegând de ce se vorbește, — când îmi eră somnul mai dulce, auzeam pe sub ferestre: „Of, ce chin, ce dor, ce jale“. Treceă dumnealui, înainte cu un câne alb, flocoș, care duceă un băț în gură, cu două felinare de amândouă capetele. Eu când îl vedeam, îmi făceă inima sfârrr!, și mă uitam la el, după perdele...“

Mosafirii se așezară toți la masă, iar țigani o dară pe alt cântec:

„Vezi rândunelele se duc“.

„Țuică! Țuică!“, strigă la slugi, cucoana Elena.

„Îndată! Îndată!“, grăi un fecior. Paharele de țuică se umplură, iar nea Iancu, vărul lui cuconu Nicu, făcù la lăutari semn să tacă și, ridicând paharul, începù:

„Ei, nene Nicule și țată Lino, ziua de astăzi să vă găsească sănătoși și fericiți, încă mulți și nenumărați ani, și, și — aice lui nea Iancu, par'că i se încurcă gândurile, se scarpină la frunte și urmă — și și, să dea Dumnezeu... ca, copiii copiilor dvoastră, scumpii și neprețuiții mei prietini și rude, să vă mângăe bătrânețele“.

„Amin“, strigară într'un glas toți mesenii, pe când lui cuconu Nicu și cucoanei Elenei, îi curgeau lacrimile, în vreme ce toți mesenii urlară: „În sănătatea lui nea Nicu“. „Să trăești, nea Nicu“. „La mulți ani, tată“. „La mulți ani, la mulți ani!“ răsunară treizeci de glasuri. „Vivat!“ Și ciocniră, și lăutarii întoarseră cântecul într'o suitură tremurătoare, de triluri, care înseamnă vivatul boerilor. Paharele țicănite sunară nădușit, ochii tuturor sclipiră și gurile ca niște spărturi cât pumnu, deșertară cu lăcomie paharele, după care toți se așezară liniștiți, iar cucoana și boerul, îi înghie: „Da luați, luați! Da ia Lucrețio, madam Popescu, madam Ionescu, Ionică, Saftă, luați, că este de unde, am tăiat doi porci pentru voi“. Ciasornicul din perete bătù unsprezece și jumătate, când s-au așezat la masă. Lăutarii au cântat, paharele de vin s-au ciocnit, sticle după sticle s-au desfundat, și ora douăsprezece fără cinci minute, se făcù. Cuconu Nicu se uită la ceas, și grăi:

„Să se aducă sticlele de șampanie! Să se stângă lămpile. Și când îți auzi douăsprezece, Costache, să zici „Vivatul anului nou“, și să destupați sticlele“. „Puf, puf“, toți suflară în lămpi și toți tăcură. Nu mult și ceasul din perete bătù, somnoros, douăsprezece. Atunci un ura nebun izbucni din treizeci-și-două de glasuri deodată, lăutarii începură un marș zgomotos, lămpile se aprinseră, sticlele cu șampanie pocniră ca niște pistoale, și toți se repeziră asupra gazdelor: „Să trăești, nene“. „Să trăești, tată, mamă“. „Țată, să trăești“, și jumătate de cias nu se mai isprăviră sărutările, îmbrățișările și străngerile prietenești de mâni.

„La mulți ani, la mulți ani, să trăiți și voi, să vă trăiască copiii. Să le sărutați cununiile“, se auzeă mereu glasul cucoanei Elena.

„Șampanie! Șampanie!“, strigă cuconu Nicu. Și într'un zgomot asurzitor, bărbați, femei, deșertară felegeane, după felegeane.

Cât timp a ținut cheful, nu știu, dar știu că după sf. Ion, boerul Dornescu ducându-se la țară, pe un ger strașnic, a răcit și căzù bolnav.

Boala grea, din o răceală s-a înăsprit boală de inimă, mai în vrâstă, vorba ceea: „La mămăliga moale, puțină apă trebuie“, și a zăcut omul până în Martie. I se umflară amândouă picioarele, și putreziră de vii și când a început mugurul să crape, cuconu Nicu și-a dat obștescul sfârșit. A fost înmormântare mare, au venit toți prietini și fiecare au căutat să mângăie pe văduvă. Unu a ținut și un discurs, când l-a scos din casă, și a amintit de văduvă, făgăduindu-i ori când sprijinul și masa lui.

Îți veneă să plângi de înduioșare, de ce auziai, și binecuvântau cerul că încă oamenii de bine n-au murit în lume. Ba, unul cuprins de prea mult devotament, i-a și fixat o penzie de cincizeci de lei din leafa lui de trei sute, ce o aveă ca șef de birou la un minister, când văduva ar rămâneă fără nici un ajutor, ceea ce a făcut, după mântuirea discursului, să capete câteva zeci de străngeri de mâni.

Și a rămas cucoana Elena singură cu fetița, plângând în fiecare dimineață amintirea și bunătatea dusului, însă mângăindu-se, că tot au rămas prieteni, cari s-o ajute. Dar în scurt s-a văzut: copiii au cerut partea de moștenire și au pus moșiile în vânzare.

Comandanții flotei internaționale din naintea Constantinopolului. Cu privire la situația extrem de grea din Balcani, statele europene s-au decis, ca să ceară unanim Turciei terminarea războiului, cedând aliaților învingători Adrianopolul și insulele pe cari le pretind aceștia. La caz că Turcia va refuza să împlinească această cerere, flota internațională va face înaintea Constantinopolului o mare demonstrație.

Au venit, toți din ei, rând pe rând s-o vadă, afară de cel ce făgăduise 50 de franci pe lună. Da, cum veneau așa plecau. Nu stăteau mult, unu că are treabă, altu că-l așteaptă nevasta, altu că are niște afaceri. Și femeile au venit și toate au plâns cu văduva, amintirea lui nea Nicu, nu că le durea, ci unele, plângeau fără să știe de ce, altele că-și aminteau că și ele într'o zi pot să rămână văduve, și că și ele au să fie despuiate de aceleași bunuri, și fiecare o ispiteau cum trăește, și când le spuse că a dat drumul la slujnică, la bucătăreasă, că pensia ei se strânge la 30—40 de franci pe lună, că nu poate scoate banii împrumutați, că mănâncă acolo ce găsește, o ciorbă și mâncare, toate au strâmbat nasul.

Biata femeie, se așteptă să-i zică: „Văai, da lasă, că te ajutam noi, până ți-i scoate banii. Ți dăm noi ceva împrumut“; ori: „Vino în cutare zi la masă la noi“.

Cuconu Iorgu cu nevasta, singur, a poftit-o odată, ca în fiecare duminică să vie să iee *dejunul* cu ei, și că le-ar face mare plăcere.

Și au venit prietini, unii care au venit odată, n-au mai venit a doua oară, cei ce au venit de două ori, n-au mai venit a treia oară, și tot așa, dar în schimb s-a întâlnit cu ei pe stradă, și ei s-au desvinovățit că-s *ocupați*, că au fost bolnavi, că le-au fost femeile bolnave, mă rog năcazuri, dar să poftescă ea pe la dâșii ori și când: sara și în toate duminicile și sărbătorile.

Și în felul ăsta, dintr'atâția prietini ce au petrecut și răs în casa lui „Nea Nicu“, în timp de un an, cu închiderea ochilor lui „Nea Nicu“ nu s-a mai văzut unul și astfel cum se strecoară o noapte după o zi, așa și uitarea se așternu peste casa văduvă a răposatului boer Nicu Dornescu.

Moșia s-a vândut de creditorii, și biata femeie nu s-a ales decât cu 10.000 lei bani buni, cu casele date la credit 10.000 de lei și cu o pensie de 40 lei pe lună, din pensia de 150 de franci, ce o primea cuconu Nicu pentru slujba de judecător ce o avusese. Ceea ce o sili să se mute în o bojdeucă la mahala.

Golul ăsta în jurul ei, îi umplu sufletul de adâncă

măhnire. A văzut că plânsul nu-i aduce nici un folos, și apoi, găsi că prin atâția prietini au fost și de treabă, că s-a întâlnit cu ei și a poftit-o la dâșii.

Și într'o duminică și-a luat inima în dinți și s-a dus la cuconu Iorgu, care s-a arătat tare bine voitor pentru întâiaș dată. În altă duminică s-a dus la nea Iancu, vărul răposatului. Dar încetul cu încetul, mai ales femeile, i-au dat a înțelege că nu mai face de ei, că și ei îs năcajiți, și deci, ar fi mai bine să se mărGINEASCĂ într'atâta, cât a rămas: o femeie singură, acolo în cocioaba de mahala, unde se găsește, și cu lacrimile în ochi și la rugăciunea de sară și cea de dimineață.

Cuvânt*

„*Senin!.. Lumină!.. Raze și Culori!..*“
De-atâta are parte un poet
Crescut în lumea dragului Siret
Aproape de pădure și de flori!..

„*Ești albul rug ce'mbrățișă păduri?*“
Cum nu știam?.. Și astăzi e târziu.
Aș fi cules toți rugii din trecut,
Așa, cu spini, la piept i-aș fi ținut,
Cum nu știam și plâng acum când știu.

„*Aprinzi corola roză din răsuri?*“
Răsura unde cântă ciocârlii!..
O luncă plină de răsuri avem.
Să vii s'aprinzi corola să vedem
Și noi văpaia din răsuri. Să vii!..

„*În româniță ești o sărutare?*“
Un braț de româniți am să culeg
Din lumea plină de parfum și flori,
Să le sărut de mii și mii de ori,
Din sărutare să te înțeleg.

* Răspuns poetei Natalia Negru, la poezia „Cântecul poetei“ publicată în „Flacăra“ Nr. 4. anul II.

„Ești flacăra ce arde pe-o comoară?”

Am tresărit când am văzut arzând
O flacăra pe-o brazdă de ogor;
Erai acolo, 'n ochii tuturor,
Eu nu știam și azi mă văd plângând.

„Ești cântecul trezit într'o vioară?..“

Cântă un lăutar la noi în sat,
Și cum cântă o strună i-a pleznit,
Cântarea lui în grabă a muțit
Și-atunci pe lăutar l'am blestemat.

Pe urmă iar vioara a pornit
Acelaș vers din strună răsărea,
Eu ascultam, dar nimeni nu-mi spunea
Că tu ești cântecul din nou trezit.

Eu nu știam și plâng acum când știu.
Vezi, plânge vântul rece prin păduri,
S'a scuturat corola din răsuri..
Eu nu știam și azi e prea târziu!..

„Și-aceleora, ce cred în ochii tăi,
Li-arăți splendoarea drumului spre slavă?”

Eu cred în ochii tăi ca 'ntr'un izvor
De fericire fără de sfârșit,
Arată-mi drumul cel neisprăvit
Să pot și eu în liniște să mor!..

VOLBURĂ POIANĂ

FLOAREA BETULIEI

ROMAN DIN EPOCA ASIRO-BABILONIANĂ

DE: STEFAN LĂZĂR.

TRAD. AUTORIZATĂ DE: ALEXANDRU CIURA

III.

— 2 —

Achior.

Cei traizeci regi prizonieri înțară în cortul lui Holofern. Stau strâmtorați în fața lui. În frunte erau: prințul cărunt Tompar de lângă valea Mambre; Haban căpetenia triburilor arabe; Achior, regele Amoniților, și ceialalți. Salutară în tăcere pe gădele neamurilor. Holofern se ridică zimbând prietenește:

— Bine a-ți venit, domnilor! Iertați că v'am chemat la mine. Va fi poate, careva între voi, să cunoască poporul ce locuște acolo, în înălțimi. Aș vrea să cunosc scăderile și vârtuțile acestui popor, mai ales vârtuțile, căci trebuie să fie un popor vrednic, dacă se luptă împotriva mea cu atâta putere...

Nici unul din cei treizeci nu îndrăzni să vorbească, căci deslușiseră un accent de mânie în graiul puternicului stăpân.

— Cine îi cunoaște? — întrebă pentru a doua oară. Dar nici acum nu a răspuns nimeni, căci o flacăra înăbușită licărea în ochiul de vultur alui Holofern.

El se îndreptă și pași în fața lor. Pieptul lui uriaș ieși la iveală, ca o stâncă. Și flacăra țigăni în ochii lui, căci își închipuia, că regii sunt încăpăținați și nu vor să-i răspundă.

— Cine-mi răspunde? — întrebă pentru a treia oară. În glasul lui brutal erau scăpărări de mânie năbu-

Piloții armatei române, în mijloc cu principele G. V. Bibescu, directorul aerodromului dela Liga națională aeriană.

șită. Privi asupra regilor îngălbeniți, și un glas îi răspunse:

— Eu.

Eră Achior, care sta țapăn în fața stăpânului.

— Eu îți voi spune.

Holofern se potoli. Pe o clipă privirea i se opri cu plăcere asupra omului voinic, ce se ridică cu un cap deasupra celorlalți.

— Tu îi cunoști ca vecin. Dar să spui adevărul...

Achior își înalță capul, încât părea mai înalt ca Holofern. Sângele i se urcă în față; voi să răspundă la insultă, dar mai apoi spuse cu glas rece și hotărât:

— Eu nu mințesc.

Holofern îi făcù semn, să vorbească. Și Achior începù:

— Ovreii adoră un singur Dumnezeu, care i-a condus și i-a nutrit vreme de patruzeci de ani în deșerturile din Sinai. Acest Dumnezeu a dat izbândă oastei lor și îi va da și pe viitor, câtă vreme i se vor închina lui cu credință...

— Nu ecsistă decât un singur zeu, — întrerupse Holofern — și acesta e Assarhaddon, sau Nabucodonosar și eu sunt brațul lui cel puternic. Să n'o uiți asta, Achior...

Îi făcù sămn, să continue. Și în tăcerea cea mare, cuvintele lui Achior răsuna și mai reci:

— Poporul acesta a crescut în moravuri curate, în legile dreptului și ale adevărului; el e poporul cel ales alui Iehova. De aceea ți-am zis eu, Holofern, să te retragi de sub poala Dotainului...

Holofern rămase uimit de vorbele aceste îndrăznețe. Își încrucișă brațele și începù să râdă, cu un râs zgomotos, plin de mânie!

— Eu să mă retrag? Ascultă, Achior, tu ești nebun...

— Nu sunt nebun, — zise Achior. Rămase neclintit; Holofern se apropie un pas. El zise apoi cu glas îngâmfat:

— Puternicul zău *Assur*, care conduce ceata zeilor și împarte coroanele și schiptrele, nu mi-a dat mie spada stăpânitoare, ca să mă retrag de sub Dotain. — Zeul *Baal*, regele tuturor duhurilor, ce stăpânesc apele, pârintele zeilor, stăpânul pământului, m'a trimis aici, ca să ocup cu asalt Betulia. *Sin*, zeul Lunei cel înțelept, stăpânul deplin al luminei, a luminat cărarea oștirilor mele, pentruca să sgudui muntele Dotain. *Samas*, zeul soarelui, judecătorul ceriului și al pământului, m'a apărut de răutatea dușmanilor, pentruca eu să arăt dreptul celui mai tare și dreptatea celui mai puternic. Puternicul *Raman*, care enundează pământurile, câmpii și locuințele dușmanilor, mi-a dat putere să mă ecstind și eu peste o jumătate de lume, și să nu mă opresc aici. Viteazul *Nindar*, care înfrânge pe dușmani și pe cei răi încă dorește ca eu să zdrobesc pământul lui Israil. Străvechea *Istar*, începutul zeilor, stăpâna demonelor, care face războaiele atât de îngrozitoare, a fost întotdeauna lângă mine, ca să nu simțesc nici o milă în inimă. Și *Nabucodonozar*, zeul suprem, regele Assiriei, al Babiloniei și al lumii nu mi-a dat porunca, ce mi-o spui tu, Achior, ci ca să merg dela un capăt până la celalalt al lumii și să cuceresc toate întinderile ei dela miază-noapte, până la miază-zi“.

Glasul lui tună, ochii lui împrăștiău fulgere. Strânse manierul sabiei, încât eră cât p'aci să-l sfarme în mână. În cort eră o tăcere de moarte. Oamenii se priviau palizi, chiar și măscăriciul Bilbo cel favorit, încă începuseră să tremure. Achior continuă:

— Tu ai arătat, ce ți-au poruncit zeii Assiriei. Sabia ta s'a scaldat în sângele popoarelor. Și cu toate acestea, Holofern, eu îți dau sfatul, să nu te atingi de turnurile acestui oraș, căci dacă poporul acesta nu e păcătos, atunci...

— Ce va fi atunci? — izbucni puternicul Holofern — ce va fi atunci, Achior?

Regele Amoniților răspunse rece, silabizând cuvintele:

— Atunci oastea Babilonului se va nimici.

El spuse vorba, fără a clipi măcar. Holofern își ridică spre cer capul lui pletos și puternic. Pletele lui negre erau ca un steag al morții. Glasul i se strecură printre buzele tremurătoare, ca un tunet:

— Este oare zeu în cer, pe pământ sau sub ape, care să se poată împotrivi lui Holofern?!

Vorba i se oprî în gât și el își îndreptă privirea spre regii și principii, cari își plecau capul în semn de aprobare, că nu există nici în cer, nici pe pământ, nici sub ape, un zeu care ar putea să stea în calea lui Holofern...

Singur Achior îl privi rece, zicându-i:

— Chiar și Timpul încă moare, Holofern, deși el este zeul cel mai mare...

— Prinde-ți-l, tăia-ți-i capul! — strigă Holofern, dar Achior înainte de a fi căzut în mâna soldaților Assirieni, fugi din cort, și strecurându-se dealungul taberei încălecă pe roibul său vestit, negru ca noaptea.

IV.

Panegiric.

S'a mișcat tabăra întreagă; călăreții s'au repezit pe urma lui Achior. Puternicul roib dispărea, ca o ceață neagră în valea Esdrelonului. Minunatul lui trup muscular se întindea în aer ca un lemn de abanos ce plutește. Încurând călăreții rămaseră în urma lui, numai cinci se mai țineau acum după el: Suhor, comandantul gorniștilor, pe roibul său arab alb ca zăpada; apoi doi ofițeri și doi soldați de rând cu sulite lungi.

Roibul lui Achior înaintă cu o goană sălbatică.

Abialbon, privind din Betulia, zise:

— Priviți!

Bătrânii se aplecară peste balustradă.

Goana de moarte se desfășură devale, în întreaga măreția ei. Suhor apucase înainte, iar gonacii pe urma lui; calul lui Achior urcă o colină, apropiindu-se de pădure.

— Cine e? Cine poate fi? Cine aleargă pe roibul acela negru? — se întrebau din toate părțile. Fețele bătrânilor tradau o agitare mare; înțălăgeau cu toții că în tabăra babiloniană, s'a petrecut un lucru deosebit... Singur Abiezer rămase liniștit. Își încrucișe brațele pe piept și privea goana ațățătoare, fără să clipească măcar din gene.

Cabri strigă făcându-și punte cu mâna deasupra ochilor:

— Îl urmăresc! — ce roib minunat...

Calul lui Achior urcase colina și se apropiă acuma de pădure cu puteri nouă, în salturi puternice. Îi întrecuse acuma, dar în aceeași clipă apărură și Suhor și ceialalți patru călăreți ca niște șoimi...

— Îl ajung!

— Nu-l ajung!

— E o goană îngrozitoare de moarte...

— Cine e?

— E Achior regele Amoniților! — zise Abiezer cu aceeași liniște neschimbată, dar ochii lui străluciră de o schinteie, când roibul alb arab se apropiă de cel negru.

— Achior? — esclămă Ozia. — E doar prietinel nostru...

— Prietinel nostru... — aprobă Abiezer. Spuse vorba abia pe șoptite, se aplecă cu privirea întunecată și vicleană, căci goana de jos își ajunsese culmea.

Roibul cel negru se poticni și pierduri o clipă. Suhor și cu ceialalți înaintau cu o iuțeală îngrozitoare.

— S'a isprăvit.

— Nu...

— Calul s'a ridicat! — strigă Abialbon. — Calul acesta are aripi...

Fețele bătrânilor se înroșau și păleau, sub agita-

ția ce le biciuia sângele. Ozia se plecă peste balustradă și strigă în depărtare:

— Fugi, Achior!

În clipa aceasta roibul regelui amonit, se ridică în două picioare; îl ajunsese o suliță aruncată din urmă. Achior încă se clatină și bătrânii văzură cum se întoarce pe calul lui rănit, trăgându-și spada îngrozitoare pentru o luptă de moarte...

— S'a isprăvit.

Gotoniel strigă cu o desnădejde sfâșietoare:

— Să-l scăpăm... Soldați... repede!...

Abiezer râse. Glasul lui răsună ca un echou din peșteră.

— Soldați? doar s'ar năpusti deasupra noastră o sută de mii! Nici nu poate fi vorbă despre asta.

Iar devala cei cinci călăreți încunjurară pe regele Amoniților. Săbii și suliți se îndreptau asupra-i în vreme ce calul îi căzù. Figura lui puternică de erou se deslușia totuși între cei cinci călăreți.

— Îl omoară! — strigă Ozia, căci observă cum Achior se clatină și cade peste cal.

— E pagubă de acest cal... — observă Abiezer.

— E vrednic să-l cântărești cu aur...“ Suhor descălecă. Ceialalți descălecară și ei și se năpustiră asupra regelui rănit. Cei doi soldați ridicară sulițile, ca să-l omoare, dar Suhor le făcù semn, să nu-l atingă, ci să-l lege în cătușe.

Achior se plecă repede și ridică sabia cu brațul lui rănit și slăbit. Suhor i-o luă din mână, spunându-i cu compătimire:

— Nu e permis, Achior...

— Dă-mi voie, să mă omor! — se rugă Achior.

— Lasă-mă...“

Suhor clatină din cap.

— Nu-ți pot da voie... căci Holofern a dat porunca, să te duc viu înainte lui.

Ochii lui Achior străluciau în lacrimi; plângea de mânie. Se ridică, soldatul dete cătușele lui Suhor.

— Nu e lipsă — zise comandantul. — Cătușele sunt numai pentru lași...

Îl luă de braț pe Achior și îl duse spre cai.

— Vei încăleca pe calul vreunui soldat, vino!

Achior aruncă o privire tristă asupra calului iubit, ce să zbătească în dureri mari, scurmând pământul cu capul în chinurile lui. Încercă să se ridice și nu putu, ridică apoi ochiul lui cuminte spre stăpân, ca și când ar cere ceva... Și Achior se întoarse către Suhor:

— Comandante, am o rugare... Calul meu se chinuște... Omoară-l săracu...

Suhor făcù semn unui soldat:

— Omoară-l!

Sulița cea lungă se infipse adânc în pieptul calului. Nobilul animal horcăi puțin, se întinse și rămase apoi nemișcat...

Celălalt soldat îi oferì lui Achior calul.

— Merg pe jos... — zise Achior, fără să încalece. Grupul porni, scoborându-se în cet în vale, și când se pierdù în tabăra babiloniană, Abiezer din vârful zidurilor Betuliei spuse un fel de panegiric liniștit și rece despre regele Amoniților:

— L'am cunoscut pe Achior, a fost un om vrednic. Cerul l'a dăruit cu o mulțime de podoabe, dar aveă și greșeli. Sufletul lui înfierbântat, făuriă planuri peste planuri. Îl ură pe Holofern, cu o ură de moarte. Și probabil că își va luă acum pedeapsa, pentru că a plănit o răscoală în tabără împotriva lui Holofern... A fost erou, și a fost visător. Aceste două i-au fost greșelile cele mai mari!...

— urmează —

FLORI DE-O ZI

† Spiru Haret.

Dăm azi în revista noastră fotografia marelui om de știință și politician Spiru Haret, care a răposat în zilele trecute. Spiru Haret a fost una dintre cele mai marcante figuri din țara românească și pierderea lui apasă greu pe întreg neamul românesc. Mai mult apasă pe țărani din România, de a căror soarte s-a interesat mai mult, ca oricare altul. — Ziarul „Viitorul“ apreciază viața marelui bărbat în următorul chip:

„Omul Școalei“ a dispărut; e un doliu pentru școala românească; e o pierdere pe care nu o simțim în deajuns noi, cari stăm în mijlocul prefacerilor învățământului, dar pe care o vor aprecia-o și mai mult urmașii noștri, aceia cari vor judeca

obiectiv și rece imensul rol jucat de ilustrul dispărut.

Haret a fost un om excepțional, prin perseverența muncii, prin abnegația și desinteresarea sa, prin dreptatea ce-i animă toate faptele, fie ca ministru, fie ca om politic.

Dar ceea ce va rămâne ca o mare caracteristică a vieții mari ce acum s-a stins pentru totdeauna, este voința de fier de a pune organizare acolo, unde eră anarhie și desordine, de a pune căi sănătoase de propășire a școalei în vremea când școala românească nu își alesese o cale sigură.

*

Dela învățământul elementar, până la universitate, activitatea dlui Spiru Haret a rămas imprimată pentru totdeauna.

Școlile rurale au primit prin munca și prin superioara inteligență a ilustrului dispărut, un avânt care va formă miezul fecund al culturii

noastre, al întregii vieți de stat. Fără o populație rurală luminată, edificiul nostru social este și artificial; și acest mare adevăr a fost norma de conducere în viața cea rodnică a lui Spiru Haret.

În timp ce mulți din cei chemați a conduce statul nostru, vedeau în luminarea poporului o problemă de a doua, ori a treia mână, Spiru Haret, cu intuiția bărbatului de stat, și bunului patriot, concepea problema educației și instrucției țărănești ca una din cele mai fundamentale pentru țara noastră.

*

Școlile secundare au primit, apoi prin Haret o organizare atât de sănătoasă, încât ea va putea fi ameliorată, prin naturalul progres al vremii, dar niciodată alterată ori radicalmente schimbată. Și nu va trebui să se uite, nu trebuie mai ales să uite o bună parte din profesorii secundari de astăzi, că dacă au si-

tuții sigure în învățământ, dacă unii din ei au putut să-l combată, fără riscul de a-și pierde cariera, aceasta o datorează tocmai lui Spiru Haret, acelui ministru care a legiferat examenele de intrare în învățământ. În locul stărei nenorocite a suplinitorilor nesiguri pe ziua de mâine, avem astăzi, grație spiritului organizator și minții cumpănite și drepte a lui Spiru Haret, o profesorie liberă, independentă, un factor viu și puternic în politica țării.

Organizarea, apoi, a școalelor secundare, introducerea noilor curente pedagogice, s-a făcut sub ministeriatul lui Spiru Haret.

*

Dar mai mult decât ceea ce a făcut ca persoană oficială, mai mult decât ceea ce s-a putut realiza prin legi întocmite sub ministeriatul său, Spiru Haret a fost o personalitate covârșitoare prin influența morală, prin ascendentul suprem ce-l exercită asupra lumii școlare. Eră o forță ce domină învățământul la guvern și când nu eră la guvern. Eră bărbatul care exercită o influență dominantă prin binele ce-l făcuse ca și prin răul ce-l oprise a se face școalelor, de cei nechemăți.

Cu moartea lui Spiru Haret se îndoliază și politica și știința, și întreaga noastră atmosferă socială.

Politicește, un Spiru Haret eră adversarul leal ce trebuia să fie respectat; iar partidul căruia el îi închinase tot sufletul, pierde sinteza vie a democratizmului celui mai cald.

*

Știința românească simte golul ce-l lasă un mare savant ca Haret, într-o țară ce nu suferă de pletora marilor cărturari.

Iar întreaga noastră viață de stat se va resimți prin dispariția unui caracter, unui mare caracter. Neînfrânt la îndeplinirea datoriei, neobosit față de ceea ce găseă el că *trebuie făcut*; Spiru Haret eră o figură extraordinară, eră un stoic antic răstăcit în lumea noastră modernă, atât de bogată în elastice caractere.

Pe mormântul lui Haret, nu vor plânge câțiva prieteni; vor plânge toți cari au văzut pe Haret un simbol al datoriei, al jertfei pentru idee, al muncii pentru un ideal de înălțare sufletească a neamului nostru.

*

Calendarul Minervei.

De un deceniu și jumătate de când apare Calendarul Minervei, a făcut prin apariția lui o adevărată revoluție în cultura calendaristicii

la noi, impunându-se într'un mod suveran intelectualilor noștri de pretutindeni. Și, această suveranitate despotică, este pe deplin justificată, fiind unul din puținele noastre calendare bune, cu o măreață perspectivă de viitor. Prin forma, conținutul vast și felurit, prin eleganța sa impunătoare, Calendarul Minervei, reprezintă elementul cultural-artistic din România și este a să privi ca cel mai norocos factor în calendaristica românească.

Dela vestitele calendare de Buda, ale lui Carcalechi, în România ale lui Cogăniceanu, în Moldova dela ale lui Asachi, nu ni s-a mai îmbiat astfel de calendare, cari să atingă nivouri, ca neîntrecutele calendare ale Minervei.

Prin conținutul lor ținut într-un ton magistral, de o rară frumseță artistică, povestit dulce, într'o românească impecabilă, cucerește tot mai mult teren și se afirmă ca cel mai de valoare factor cultural, născut în sânul institutului Minerva, dela care și-a împrumutat și numele.

La noi în Ardeal unde calendaristica este în fazele primitive ale emancipării, calendarele sunt și reduse la un simplu mijloc de informație pură a păturei de jos, lăsând mult de dorit în ceea ce privește însemnătatea lor ca factor cultural. La popoarele culte din Apus, calendaristica este expresia tipică și fidelă a diferitelor instituțiuni și reprezintă adevărata glorie literară, tehnică și culturală, peste tot, fiind privit calendarul ca cel mai ideal factor cultural periodic, care an de an urmează a se înălța cătră adevărata perfecțiune, bătând recordurile cele mai ideale ale artei în toate manifestările ei.

Se țin lanț calendarele, începând cu ale micilor școlari, până la faimoasele almanahuri ale burghezimei și ale academicianilor de tot genul. Acolo, unde se înțelege rostul calendarului așa cum îl înțeleg multe popoară, literatura periodică câștigă un mijloc puternic de a străbate și în umilele căscioare ale țărâniei de rând.

La noi, un început sănătos în această direcție prezintă Calendarul Minervei, care prin forma tehnice și a valorii sale peste tot, prezintă primul pas spre o îndrumare fericită în editarea calendarelor.

Calendarul Minervei, apărut pe anul 1913, prezintă un ales și variat material, atât în privința literară, cât și într'a cronice de pe anul trecut. Vei găsi acolo, clișee de valoare reală, adevărate podoabe ale teh-

nicei, după desemnuri isvorâte din penelul cutărui măestru, sau de sub dalta cutărui sculptor cu plăsmuiri cutezătoare. Vei află un interesant material literar de o subtilitate amabilă și de un conținut felurit și fascinant.

Fiind Calendarul Minervei primul factor de valoare în literatura periodică a calendaristicii noastre și, reprezentând arta română într'un mod plastic și cutezător, ni se impune tuturor cărturarilor români ca o datorință morală, a-l sprijini ca pe cel mai de valoare calendar, care ar face cinste ori și cărei biblioteci și podoabă ori și cărei familii românești.

I. Bura.

*

„Lumina Nouă“

De câteva săptămâni primim regulat în fiecare săptămână un nou ziar din București, care se distinge mai ales prin avântul cu care e scris, prin limba literară îngrijită și prin felul de redactare variat și select. E ziarul „Lumina Nouă“, a partidului naționalist, înființat anume pentru propagarea ideilor naționaliste pornite de Iorga, Cuza și tovarășii lor de muncă. Noul ziar merită tot sprijinul publicului cetitor și-l recomandăm și în atențiunea cetitorilor noștri. Directorul noului ziar e Dr. Ștefan Bogdan, iar redactorul lui D. Tomescu, distinsul nostru colaborator. Abonamentul e pentru străinătate 8 Lei pe an.

*

Scoarțe pentru Cosinzeana.

Abonații noștri, cari doresc să aibă scoarțe pentru revistă, sunt rugați să binevoiască a ne trimite cu reînnoirea abonamentului deodată 2 cor. 20 fil. Scoarțele se vor comanda numai pentru acei abonați, cari ne trimit prețul lor până la sfârșitul lui Ianuarie. Scoarțele se vor espedia în luna Februarie, franco.

O O O

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZA

Rugăm cu toată stăruința pe onorații noștri abonați, să binevoiască a-și reînnoi din vreme abonamentele, ca revista să nu li se sisteze.

N. Cristea. Nu se poate, numai dacă abonează și biblioteca revista.

T. M. Nesuccesă.

A. N. Nu ating nivelul poeziilor publicabile în revista noastră. Mai succesă ni se pare „Cuvântul tău“.

G. B. Se va publica într'un număr viitor.

A. B. C. „Colindătorii“ nu face pentru revista noastră.

O O O

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ“
S. Bornemisa, a edat un
splendid tablou național, tipă-
rit în color, în mărime 47/59
cmetri, reprezentând mărimea
clipă istorică:

**Intrarea
lui Mihai Viteazu
în Alba-Iulia, la 1599.**

E o foarte frumoasă po-
doabă pentru oricare casă ro-
mânească și e cel mai bun
cadou, ce se poate face la ori-
ce prilejuri. Prețul unui esem-
plar e cor. 2.50, franco. La o
comandă de 10 exemplare, se
trimit franco, pentru numai
21 coroane. — Cereți-l dela
„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ“
S. BORNEMISA
ORĂȘTIE—SZÁSZVÁROS

**Colecțiile
„Cosinzenii“**

de pe anul I. și II. se
pot comanda dela admi-
nistrația revistei pentru
:: suma de cor. 15.— ::

Abonații noștri noi, cari doresc
să aibă revista noastră dela în-
ceput, le capătă amândouă colec-
țiile pentru suma de 13 coroane.

Depozit românesc
de
PIANE ȘI ARMONIURI
în Sibiu, str. Cisnădiei 7.

Piane și pianine din cele mai
bune fabrici din Austria și Ger-
mania, în nuc mat sau poleit, în
lemn negru, mahagon, palisandru
veritabil, construcțiune modernă,
cadru pancerat, agrafe, moderator
etc., — se pot cumpăra **cu preț
foarte favorabil** în depozitul
meu. Transportul și pachetarea
sunt **gratuite**. Școalele, reuniu-
nile de cântări și alte instituții
culturale primesc favor special.

Armoniuri de școală
bune și solid lucrate.

Rog sprijinul onoratului public român.

Cu distincă stimă

TIMOTEI POPOVICI,
profesor de muzică

Sibiu—Nagyszeben
Strada Cisnădiei 7.

20—20

„Librăria Națională” S. Bornemisa

Orăștie—Szászváros

Cele mai noi
cărți literare!

<i>E. Farago:</i> Pentru copii, versuri	cor. 1.—
<i>P. Dulfu:</i> Isprăvile lui Păcală	” 1.—
<i>Enescu:</i> Cooperativele sătești	” 1.50
<i>Bucura Dumbravă:</i> Pandurul, roman	” 3.—
<i>I. U. Soricu:</i> Florile dalbe, poezii	” 2.—
<i>Natalia Negru:</i> Mărturisiri, nuvele	” 2.—
<i>Dostoiewsky:</i> Amintiri din casa morților, roman	” 1.50
<i>Novicow:</i> Emanciparea femeii	” 2.—
<i>Al. Ciura:</i> Foiletoane	” 1.60
<i>Dr. E. Sterian:</i> Educația sexelor	” 1.50
<i>M. Cruceanu:</i> Spre cetatea zorilor, poezii	” 1.50
<i>Liviu Marian:</i> Printre stropi, schițe	” 1.50
<i>V. Onițiu:</i> Din cele trecute vremi	” 2.—
<i>Calendarul Minervei</i>	” 1.30

Cele mai noi
cărți literare!

Pentru porto să se trimită deosebit 20 bani de-o carte. Comandele se execută cu cea mai mare promptitudine. Librăria e provăzută cu un bogat depozit de cărți literare, și la dorință procură și cărți cari îi lipsesc. Mai are mare depozit și de hârtie de cancelarie și pentru scrisori, cerneală și recvizite școlare. Cereți catalogul gratis și franco.